

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՀԱՅ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԵԱՆՑ

ՄԱՐՏԻՐՈՍՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՅՆ ՀՌԻՓՍԻՄԵԱՅ

(Անիկ Թարգմաթիւն. հանեալ 'ի Հասարակաց Գրասանէն վերնեղոյ):

(Տես Հատոր Իբ. էջ 329):

ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

ՀՌԻՓՍԻՄԵ. ԶԽՈՒՌՈՐ

Հռիփսիմէ. (Զոր կապեալ քարշէն զինուորք):

Ոչ պիտոյ է զիս քարշէլ, ցընծալով վազեմ,
Առ արքայն մատչիլ 'ի վազուց փափաքեմ.
Գերազանց փեսայ, օգնեալ քում հարսին:

Զիւնուորք.

Ընդ վայր կոչեա, ընդ վայր խօսիս.
Հարիւր հազար փեսայք չկարեն ազատել.
Այսօր պարտ է քեզ կամ աստուածոցն զոհել
կամ մեռանիլ, յետ անհամար տանջանաց:

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

ՀՌԻՓՍԻՄԵ. ԿԱՐԷՆ. ԶԽՈՒՌՈՐ

Կարէն. Զինչ աստ լսեմ. գողք, կացէք 'ի բաց,
Եթէ . . . :

Զիւնուորք.

Արքային ծանօթ է հրաման,
Կապել անխտիր որ քրիստոնէական
Օրինաց քրիստոսի հետեի. զսա զտաք 'ի հնձանս
Որ առաջի խաչին ընդ այլս կուսանս
Անհոգ զիւթէր:

Կարէն.

Ի բաց կացէք, ասեմ,
Լիբրք, և զշղթայս հանէք: Թով, խնդրեմ, (առ Հռիփսիմէ)
Ազնիւ տիրուհի, տղէտ արբեցողաց:
Ինքն է Հռիփսիմէ. ամենայալով աշաց (ինքն ինքեան ասէ)
Զօրութիւն զգամ:

ՊԵՍԱ Ա.

3

- Հոփսիսիմէ. Ձիարդ և իցես,
Պարոն, քան զնոսա ինձ անողորմ ես.
Թող թէ կատարեմ զարքային հրամանս,
Թող թէ կատարեմ զհին իմ փափազանս.
Առ Տրդատ ածէին, զոր և խնդրեմ.
Գութ աստ անպիտան է:
- Կարէն. ՁՏրդատ կարծեմ
Չճանաչես:— ՁՏրդատ եթէ նա սիրէր: (Յետոյ զայս յինքեան ասէ)
- Հոփսիսիմէ. Չճանաչեմ. ապա անծանօթ ինձ լինէր
Թշնամին Աստուծոյ, դժխոց սպասաւոր,
Սպանող Գրիգորի, գարշելի բռնաւոր:
Չճանաչեմ. համբաւ մեծ է նորա դործոց:
- Կարէն. Չարմանամ, սիրտ է մեծ Հռոմայեցւոց.
Իսկ . . . :
- Հոփսիսիմէ. Իսկ իմանամ զպատճառ հառաչանաց.
Ինձ քրիստոնէի երկիւլ 'ի տանջանաց
Կարծես թէ պարտ է. որ Հռոմայեցի
Ի սրտէ ճանաչես, ծանիր քրիստոնէի
Չսիրտ, աստուածային զօրութեամբ ամուր
Գիտասիր:
- Կարէն. Թէ զբանս կարեմ, թոյլ տուր,
Քեզ աստ ստուգապէս պիտոյ է երկընչիւ.
Լաւ էր քեզ հեռանալ, լաւագոյն փախչիւ,
Թանողորմ արքայէն զոր լաւ ճանաչես:
Հեռի ոչ է տուն իմ, կառ անդ գտիցես,
Ձիս ևս պատրաստ. և եթէ իշխան
Թէպէտ արիւնակից Տրդատոյ, քեզ արեան
Թուի ընկեր լինել:
- Հոփսիսիմէ. Պահեսցէ Աստուած,
Հատուցէ զփոխարէն. քեզ, իշխան ողորմած.
Ընկերք առ 'ի փախչիլ' ինձ անպիտանք են,
Առ 'ի մեռանել' յաւէտ, թէ մաղթանք իցեն
Լուեալ Աստուծոյ:
- Կարէն. Իսկ զայ թագաւոր: (Յետոյ ինքն յինքեան ասէ)
Չարեբաղդ կարէն, զինչ առնել հարկաւոր է:

ՏԵՍՍՐԱՆ Գ.

ՏՐԻԱՏ, ՀՌԻՓՍԻՄԷ, ԿԱՐԷՆ, ՏԻՄԵԱ

- Տրդատ. Հայասէր աստուած, զեղեցիկ կոյս, զքեզ ո՛վ ածեաց
Առ 'ի մեր յերկրի: Դու, կարէն, նայեաց,
Թէ նախադաշտափարս նշման է պատկերի.
Ձիարդ զմեծն Հռոմայ թողեր զանասելի
Չփափկութիւնս, և մեր ձիւնապատ լերանց
Խոնարհեցար այց առնել:

Հռիփսիմէ.

Գերազանց

Արքայիցն արքայն, Տըրդատայ թագաւոր,
Առ քեզ ուղարկէ զիս. իմացա՛ր, բռնաւոր,
Ձի ամօթ առնիցեմ, և . . . :

Տրդատ.

Է անրդգամ,

Թէպէտ գեղեցիկ. կայսր՝ է բարեկամ,
Իսկ չէ իմ արքայ. զիարդ և իշխես
Սպառնալ թագաւորին, որ անծանօթ ես,
Յորժամ քեզ արքայ խոնարհեալ պատուէ :

Հռիփսիմէ.

Առ քեզ դարձցի պատիւս, զի ինձ անհաւատէ
Գարշելի է պատուիլ : Արդ մի զարմանար
Թէ քեզ անարգեմ. մի ևս հաւատար
Թէ անուն կայսեր դամ աստ : Բարեկամ
Ձի քո է, 'ի հարկէ՝ իմ է չարեկամ.
Չանաստուածն սիրել ոք ոչ կարէ,
Եթէ գծառայս Աստուծոյ ոչ ատէ :
Գող հաճոյ է գողին, սիրեն զմիմեանս,
Ձի դուք զործակից էք, նման խնդրէ զնմանս :
Ի յանուն Աստուծոյ, տիեզերաց արարչին
Անբաւ, անճառելի, ամենակարողին,
Որ քոց ահ է դիւաց, աւերիչ կռոց,
Երկնից թագաւոր, յաղթող դժոխոց.
Գամ քեզ ազդ առնել, թէ առ Տէր յերկրէ՝
Սրբազան Գրիգորի արիւնն աղաղակէ.
Ձոր, անօրէն, հեղեր՝ ընդ անթիւ չարչարանս :
Երկիր, բռնաւոր, արժան ես անուանս,
Երկիր՝ զի հասեալ է ժամ քոց պատժոց.
Կամ թողեալ զգիսն, ճշմարիտ Աստուծոյ
Հնազանդ, խընդրեա զքաւութիւն մեղաց :
Կարէն, ո՛ր է սիրտ իմ, ընդդէմ հայհոյանաց
Սովորական նախանձ ո՛ր է. սպառնայ, կանչէ,
Էւ ես համբերեմ. երդնում, Ափրողիտէ,
Պատճառ ես այս յանցանաց. քո որդի
Ձիս կապեաց : Խնդրեմ, ազնիւ իշխանուհի,
Հռիփսիմէ :

Տրդատ.

Ճանաչես :

Հռիփսիմէ.

Տրդատ.

Ձքեզ ինքն ճանաչեա.

Որպէս վայել է քեզ, խօսիր և գործեա.
Մի առներ՝ թէ համբեր Տրդատ. իբր անծանօթ
Ձքեզ համարեսցէ. խորհեաց զինչ է ամօթ.
ԅարբունական տոհմէ կուսին՝ քրիստոնէից
Ստուծեանց լսել :

Հռիփսիմէ.

Ո՛վ Հայր, յանէից

Ստեղծող տիեզերաց, ո՛ր ես վրէժխնդիր.
Հուր, կայծակ, բոց, և դու երկիր,
Օդ, տարերք, ծովք, զիարդ անչարժ տեսանէք
Չնախատինս Տեսա՛ն ձերոյ. և ո՛ր էք
Հրեղէնք Աստուծոյ սպասաւորք :

- Տրդատ . Զի սիրեմ,
Ասասցուք յայտնի, Հռիփսիմէ, համբերեմ.
Իսկ մի տար պատճառ հայհոյիչ, Ըղձալի,
Թէպէտ սէր իցէ հզօր . . .
- Հռիփսիմէ . Արիւնարրու Տրդատ, որ զԱստուած ատէ,
Սիրէ զիս . Ո՛վ երկինք, որ քեզ հաճեցան,
Ինք աստ հանէի զաչս մեղանչական,
Թէ թոյլ տար Քրիստոս . միշտ Հռօմայեցի
Պարտի մեղս համարիլ, հաճիլ բռնաւորի .
- Տրդատ . Յաւէտ առէք զոյս, ո՛վ այք զօրեղք,
Ի բաց հանէք զխաւար՝ լուսատուք աստեղք .
Զաստուածս ծանիր, լից առատութեամբ,
Վերնային պարգեւաց . մի լինիր ապրստամբ
Տերանց սիրողաց :
- Հռիփսիմէ . Տուր հրաման ածիլ
Ի տաճարն նոցա, պարտ է հնազանդիլ
Տերանց սիրողաց, զնոսա հառաւատապէս
Կարասցես յերկիրպաղել խոնարհապէս :
- Տրդատ . Լուեալ ես, կարէն . ձայն երկնաւոր
ԶՏրդատ յարուցանէ . փոխումն հրաշաւոր .
Զհարդ կարեմ, կոյս, զոհանալ ըզքէն,
Վասն անչափ ձրիս :
- Կարէն . (Մեռիր անյոյս, կարէն,
Տրդատայ է կոյս) .
- Տրդատ . Թագ և սիրտ իմ
Առ ոտս քո դնեմ, ընկալ . պաղատիմ ո՛վ արժան
Փեսային աստուածայնոյ :
- Հռիփսիմէ . Ոչ դք մարդ կարէ գոլ արժան Աստուծոյ .
Արդ լաւ է առ տաճարն երթալ, զի ջերմեռանդն
Կամքս զոր ես ունիմ, նշանակեն թէ անդ
Շատ առնելոց եմ :
- Տրդատ . Լաւ, իմ զշխուհի .
Իսկ թոյլ տուր առաջ թէ վասն տօնի
Քան զոր ոչ երբեք ետես վաղարշապատ,
Զարդարեացին փողոցք, տաճարք . և Տրդատ
Ինքն որոց պարտ է հարսանեաց
Զհրամանս տացէ . դուք գնացէք քրմաց
Ազդ առնել զբանս . զոհս հանդիսականս
Պատրաստ արասցեն, յայս 'ի յապարանս
Կարասցուք սպասել :
- Հռիփսիմէ . Գնա՛մ, ես հետեիմ .
Ընդ զիս քո ցընծա, դու տեսցես զգործս իմ :

ՏԵՍԱՐԱՆ Դ .

ԿԱՐԵՆ, ՏՐԴԱՏ

Կարէն . Զինչ առնեմք, Տիմաս, չկարեմ իմանալ,

Թէ պարտ է տրտմիլ կամ յաւէտ լընդաւ .
Սիրտ իմ ոչ կամի զյոյս իւր հանել .
Եւ թէպէտ Տրդատ առ զոհս մատուցանել
Ածէ զկոյս 'ի տաճարն , և 'ի նոյն ժամ
Չհարսանիս առնել կամի , ես յուսամ ,
Թէ այսպէս շուտ նա ոչ ընկայցի
Չոր ինչ ցանկանայ . սիրտ Հռոմայեցի՝
Չփոխի այսպէս : Ի սաստիկ յայտնելոյ
Առ սէր՝ ճանապարհ է հեռի :

Տիմաս .

Քրիստոնեայ

Մնայով կոյս՝ անհնար է թէ նա
Անահտայ 'ի տաճարն զոհեացէ .
Չմնացորդն առնել Տրդատայ , զիւր է :
Եթէ թողու զիւր խարէական կտրծիսն ,
Ոչ անարգեսցէ զարքային հարսանիսն ,
Արփիափայլ է թագ անահտական աշաց :

Կարէն .

Չաղգն քրիստոնէից չգիտես . զիմակաց
Լինին ինքեան մահու առաջ քան փոփոխիլ .
Արհամարհեն զտանջանս , զպատիւն . որ ինչ հաճիլ
Սովոր է մարդկան , ընդ ոտիւք կոխեն .
Որ է ժամանակեայ՝ ոչ ինչ է , ասեն ,
Մեք զյաւիտենականս խընդրեմք . և այսպէս
Որ ինչ յուսայ Տըրդատ՝ յուսայ անհիմնապէս :
Առ տաճարն գնայ կոյսն :

Տիմաս .

Կարէն .

Եւ առ տաճար գնալ

Ո՛չ է հաւատացիր՝ զիւր զՔրիստոսն ուրանալ :
Չոհեսցէ Անահտայ :

Տիմաս .

Կարէն .

Ինքն Անահիտ գիտէ ,
Ձինչ 'ի մէջ տաճարին Հռիփսիմէ արասցէ :
Արասցեն աստուածքն , թէ մտանելն նորա
Ոչ իցէ առ քակտել զպատկերն Անահտայ ,
Եւ այլ աստուածոցն , որպէս բազումս տեսի
Քրիստոնեայս առնել :

Տիմաս .

Պատուհաս հեռասցի

Ի վաղարշապատէ : Արդ սակա քո սիրոյ ,
Իշխան , զի՛նչ յուսաս :

Կարէն .

Ի յուսահատելոյ ,

Խոստովանիմ , Տիմաս , սակաւ տարբերիմ ,
Տրդատայ է կոյսն՝ թէ զոհէ . հաւանիմ .
Անկարծ փոխումն նորա զկարէն սպանանէ .
Ապա գոլ ամբարիշտ ինձ ակամայ պարտ է ,
Եւ զՀռիփսիմէ արգելուլ զոհել ,
Ձի ժամանակ իցէ այլ ինչ որոնել :
Ձիս բռնադատէ սէր . վերնայինք թողցէք ,
Լիցի կոյս ուղղափառ , իսկ այլ ուրեք ,
Եւ այլ ժամանակ :

Տիմաս .

Տրդատ՝ որ երկնչի

Մի գուցէ Հռիփսիմէ դարձեալ փոխեսցի ,

Ջնա առ կատարումն բանին ընթացուսցէ .
Եւս քրմապետ որ նախանձայրդ է ,
Փութացուսցէ զոհին . ապա զլինչ արասցես
Առ յարգելու զնոսա :

Կարէն .

Պարտ է թէ գիտասցես
Թէ կոյսն ընկերս ունի թագչեալս 'ի հընձանս'
Ահիւ Տըրդատայ , երեսուն չորս կուսանս :
Ես առ նոսա գնամ , զբանն յայտնեմ .
Եւ որպէս աղջկան հաճոյ լինել՝ գիտեմ .
Մուծանեմ 'ի պալատ զմի 'ի նոցանէ ,
Որ հաստատ լինել զնա յորդորեսցէ .
Եւ այսպէս զերկուս շահիմ 'ի միանգամ :
Բարի թուի խորհուրդս :

Տիմաս .

Կարէն .

Տիմաս .

Կարէն .

Ուրեմն անդ ընթանամ :

Ընկեր չլինիմ :

Նոքա երկընչէին :

Միայնակ երթամ մերձ թագաւորին
Ջոր ինչ նոր լիցի՝ դու զգոյշ լեր գիտել .
Եւ ինձ փութով քարտիզիւ յայտնել :
Գլխոյս վերայ , իշխան . իսկ այսպէս արա՝
Թէ հնարս ծածկեալ իցէ 'ի Տըրդատայ :

Տիմաս .

Շարունակելի .

Ք Ե Ր Դ Ո Ւ Ա Ծ Ք

ՎԱԽՆԿԻԱՆՈՍ ԵՐԳՁԻ ԿԱՐՆԵՑԻՈՅ

ՍԱՄՄԱՀԻՔ

Ա.

Թափառական շատ երկիրներ պըտըտեցի , չըխընտացի .
Ջուր քան ու անօգուտ վաստակ , միշտ ողբացի , չըխընտացի .
Դըժոխք կայ արքայութիւն կայ՝ մըտածեցի , չըխընտացի .

Կեանքըս մեղօք եմ՝ անցուցեր , երբ յիշեցի՝ չըխընտացի :

Ո՛վ Կոյս մարուր , յաշխարհի մէջ ես միշտ լացի , չըխընտացի .

Տես , զըթա ինձ ծագիկ կեանքըս ծերացուցի , չըխընտացի :

Մայր զըթած ես , չըսուիր՝ թէ ես քեզ գիմեցի՝ չըխընտացի .

Տէ՛ , խընտացուր Ղուկիանոսին , որ զին դացի չըխընտացի :